

Obsah

1 LEBKA (<i>CRANIUM</i>)	13
1.1 Mozgová časť lebky – Ploché kosti lebky	13
1.1.1 Lebečná klenba (<i>calvaria seu calva</i>)	14
1.1.1.1 Lebečné švy, sutúry (<i>suturae</i>)	15
1.1.2 Základňa (báza) lebky (<i>basis cranii</i>)	16
1.1.3 Vývoj kostí lebky	16
1.1.3.1 Chrupkový základ lebky (chrupkové neurokranium, <i>chondrocranium</i>)	18
1.1.3.2 Väzivový základ lebky (<i>desmocranium</i>)	20
1.1.3.3 Vývoj kostí viscerálneho skeletu (<i>viscerocranium</i>)	23
1.2 Histogenéza kostného tkaniva lebky (<i>evolutio textus ossei</i>)	25
1.2.1 Dezmozgénna osifikácia – základná charakteristika	25
1.2.2 Chondrogénna osifikácia – základná charakteristika	27
1.2.3 Osteogenéza/osifikácia čeľuste a sánky – prehľad vývoja	33
1.3 Základná anatomická charakteristika čeľuste a sánky	35
1.3.1 Maxila, horná čeľusť (<i>maxilla</i>)	35
1.3.1.1 Dôležité otvory a kanáliky na čeľusti	36
1.3.1.2 Morfológia čeľuste so zubami	36
1.3.1.3 Lôžkové štruktúry čeľuste	37
1.3.2 Sánka, dolná čeľusť (<i>mandibula</i>)	38
1.3.2.1 Morfologicky a funkčne dôležité otvory a kanáliky na sánke	39
1.3.2.2 Lôžkové štruktúry sánky	39
1.4 Spánkovosánkovej kĺb (<i>articulatio temporomandibularis</i>)	40
1.4.1 Spojenia kostí – všeobecná charakteristika a klasifikácia	40
1.4.1.1 Nekĺbové/bezzybové spojenia, synartrózy (<i>synarthroses</i>)	40
1.4.1.2 Synoviálne spojenia, diarthrózy (<i>diarthroses seu articulatio synovialis</i>)	41
1.4.2 Základy vývoja spánkovosánkovej kĺbu	42
1.4.3 Topografia, syntopia a morfológia spánkovosánkovej kĺbu	42
1.4.4 Kĺbová jamka (<i>fossa mandibularis</i>)	44
1.4.4 Kĺbová hlavica, kondyl (<i>caput seu condylus mandibulae</i>)	45
1.4.5 Kĺbové puzdro (<i>capsula articularis</i>)	47
1.4.6 Kĺbový, intra-artikulárny disk (<i>meniscus; discus articularis</i>)	50
2 ÚSTNA DUTINA (<i>CAVUM ORIS</i>)	56
2.1 Sliznica ústnej dutiny (<i>tunica mucosa</i>)	56
2.1.1 Definícia a vlastnosti sliznice ústnej dutiny	56
2.1.2 Epitel sliznice ústnej dutiny	56

2.1.2.1 Viacvrstvý plochý nerohovatejúci (nekeratinizovaný) epitel	58
2.1.2.2 Viacvrstvý plochý rohovatejúci (ortokeratinizovaný) epitel	58
2.1.2.3 Viacvrstvý plochý parakeratinizovaný epitel	59
2.1.3 Lamina propria sliznice ústnej dutiny (<i>lamina propria mucosae</i>).....	60
2.1.4 Krvné zásobenie sliznice ústnej dutiny	61
2.1.5 Inervácia sliznice ústnej dutiny	62
2.1.6 Typy sliznice ústnej dutiny.....	63
2.1.6.1 Vystielajúca sliznica.....	63
2.1.6.2 Žuvacia sliznica.....	63
2.1.6.3 Špecializovaná sliznica.....	64
2.1.7 Spojenia sliznice ústnej dutiny	65
2.1.7.1 Mukokutánne spojenie - spojenie medzi kožou a sliznicou	65
2.1.7.2 Mukogingiválne spojenie - spojenie medzi gingivou a alveolárnou sliznicou.....	65
2.1.7.3 Dentogingiválne spojenie - spojenie medzi gingivou a zubom.....	66
2.1.8 Sliznica dutiny ústnej a jej regionálne rozdiely	66
2.1.9 Pigmentácia dutiny ústnej.....	67
2.1.10 Regenerácia, reparácia a starnutie sliznice ústnej dutiny	68
2.1.10.1 Regenerácia sliznice ústnej dutiny	68
2.1.10.2 Reparácia sliznice ústnej dutiny	69
2.1.10.3 Starnutie sliznice ústnej dutiny.....	69
2.2 Pery (<i>labia oris</i>).....	69
2.3 Lice (<i>bucca</i>).....	71
2.4 Podnebie (<i>palatum</i>)	72
2.4.1 Tvrdé podnebie (<i>palatum durum</i>).....	72
2.4.2 Mäkké podnebie (<i>palatum molle</i>).....	73
2.5 Ďasno (<i>gingiva</i>)	74
2.5.1 Pripojená gingiva (<i>pars fixa</i>)	74
2.5.2 Voľná gingiva (<i>pars libera</i>)	75
2.5.2.1 Epitel sulcus gingivalis.....	76
2.5.2.2 Spojovací epitel	77
2.5.3 Interdentálna gingiva	79
2.6 Jazyk (<i>lingua</i>)	79
2.6.1 Slinné žľazy jazyka (<i>glandulae linguales</i>)	81
2.6.2 Jazykové papily (<i>papillae linguales</i>).....	81
2.6.3 Chuťové poháriky (<i>gemma gustatoria, caliculi gustatorii</i>).....	83
2.7 Slinné žľazy (<i>glandulae salivariae</i>)	84
2.7.1 Sekrečný oddiel	86

2.7.1.1 Serózna bunka (<i>serocytus</i>).....	86
2.7.1.2 Mucinózna bunka (<i>mucocytus</i>).....	87
2.7.1.3 Myoepitelová bunka (<i>myoepitheliocytus</i>).....	88
2.7.2 Exkretčné vývody slinných žliaz (<i>ducti excretorii</i>).....	88
2.7.2.1 Intralobulárne vývody (<i>ducti intralobulares</i>).....	88
2.7.2.2 Interlobulárne vývody (<i>ducti interlobulares</i>).....	90
2.7.3 Malé slinné žľazy (<i>glandulae salivariae minores</i>).....	91
2.7.4 Veľké slinné žľazy (<i>glandulae salivariae majores</i>).....	91
2.7.4.1 Príušná žľaza (<i>glandula parotis</i>).....	92
2.7.4.2 Podsánková žľaza (<i>glandula submandibularis</i>).....	93
2.7.4.3 Podjazyková žľaza (<i>glandula sublingualis</i>).....	93
2.7.5 Sliny (<i>salivae</i>).....	94
2.7.5.1 Zloženie slín.....	95
2.7.5.2 Funkcie slín.....	95
2.7.5.3 Tvorba a sekrécia slín.....	96
2.8 Hltan (<i>pharynx</i>).....	97
3 ZUBY (<i>DENTES, ODONTES</i>).....	100
3.1 Všeobecná charakteristika denticie a zuba.....	100
3.1.1 Spracovanie zuba na histologické vyšetrenie.....	102
3.1.2 Typy tkanív zuba.....	103
3.2 Sklovina (<i>enamelum</i>).....	103
3.2.1 Fyzikálne vlastnosti skloviny.....	104
3.2.2 Chemické vlastnosti skloviny.....	104
3.2.2.1 Mikroskopická štruktúra sklovinových prziem.....	106
3.3 Dentín (<i>dentinum</i>).....	110
3.3.1 Fyzikálne vlastnosti dentínu.....	110
3.3.2 Chemické vlastnosti dentínu.....	111
3.3.3 Mikroskopická stavba dentínu.....	111
3.3.3.1 Odontoblasty.....	112
3.3.3.2 Typy dentínu.....	114
3.3.3.3 Klinické poznámky.....	117
3.4 Fixačný aparát zuba.....	117
3.4.1 Zubný cement (<i>cementum</i>).....	118
3.4.1.1 Klasifikácia cementu podľa pôvodu, lokalizácie a funkcie.....	118
3.4.1.2 Kontakt cementu s tkanivami zuba.....	120
3.4.1.3 Resorpcia a reparácia cementu.....	121
3.4.2 Zubné lôžko (<i>alveolus dentalis</i>).....	121

3.4.3	Periodoncium (<i>periodontium</i>)	123
3.4.3.1	Bunky periodoncia.....	124
3.4.3.2	Väzivové vlákna periodoncia	125
3.4.3.3	Medzibunková amorfná hmota.....	126
3.4.3.4	Krvné zásobenie tkanív periodoncia.....	127
3.4.3.5	Inervácia periodontálnych ligament a zuba	128
3.4.3.6	Funkcie periodoncia	128
3.4.3.7	Klinické poznámky.....	129
3.4.4	Ďasno (<i>gingiva</i>)	129
3.5	Zubná pulpa (<i>pulpa dentis</i>).....	130
3.5.1	Bunky zubnej drene.....	131
3.5.2	Medzibunková hmota	133
3.5.3	Mikroskopické vrstvy zubnej pulpy	133
3.5.4	Inervácia zubnej pulpy	133
3.5.5	Cievne zásobenie zubnej pulpy	134
3.5.6	Funkcia zubnej pulpy	135
3.5.7	Klinické poznámky.....	135
4	VÝVOJ ZUBA (<i>ODONTOGENESIS</i>)	138
4.1	Základy vývoja zuba	139
4.1.1	Štádium pupeňa (<i>status gemmalis</i>).....	140
4.1.2	Štádium pohárika (<i>status galearis</i>).....	140
4.1.3	Štádium zvončeka (<i>status campanalis</i>)	140
4.1.3.1	Skoré štádium zvončeka	141
4.1.3.2	Neskoré štádium zvončeka	142
4.1.4	Prechodné štruktúry.....	144
4.1.5	Inervácia	144
4.1.6	Krvné zásobenie	144
4.2	Amelogenéza (<i>amelogenesis</i>).....	145
4.2.1	Presekrečné štádium ameloblastov.....	146
4.2.2	Sekrečné štádium ameloblastov	146
4.2.3	Prechodné štádium ameloblastov	147
4.2.4	Maturačné štádium ameloblastov	147
4.2.5	Postmaturačné štádium ameloblastov.....	148
4.3	Dentinogenéza (<i>dentinogenesis</i>).....	149
4.3.1	Diferenciácia odontoblastov	149
4.3.2	Depozícia organickej hmoty	150
4.3.3	Mineralizácia a modifikácia organickej hmoty	151

4.3.3.1	Mineralizácia cirkumpulpálneho dentínu	151
4.3.3.2	Proces počiatkovej mineralizácie	152
4.3.4	Tvorba koreňového dentínu.....	152
4.3.5	Tvorba peritubulárneho a sekundárneho dentínu	152
4.3.6	Tvorba terciálneho dentínu.....	152
4.4	Vývoj zubnej pulpy	153
4.5	Vývoj koreňa a periodontálnych ligament	154
4.6	Erupcia zubov (<i>eruptio dentinum</i>).....	157
4.6.1	Preeruptívna fáza.....	158
4.6.2	Eruptívna fáza.....	159
4.7	Vytvorenie zubných alveol.....	160
5	DENTÍCIA - ANATOMICKÉ A KLINICKÉ POZNÁMKY.....	163
5.1	Anatomický popis zuba	163
5.1.1	Mliečne zuby (<i>dentes decidui</i>).....	163
5.1.2	Trvalé zuby (<i>dentes permanentes</i>).....	164
5.2	Erupcia zuba	166
5.2.1	Poruchy erupcie	168
5.3	Anomálie zubov	169
5.3.1	Anomálie počtu zubov.....	169
5.3.2	Anomálie polohy zubov	171
5.3.3	Anomálie veľkosti zubov	173
5.3.4	Anomálie tvaru zubov	174
5.3.5	Amelogenesis imperfecta	175
5.3.6	Dentinogenesis imperfecta	177
6	DÝCHACÍ SYSTÉM (<i>SYSTEMA RESPIRATORIUM</i>)	179
6.1	Nosová dutina (<i>cavitas nasi</i>)	179
6.1.1	Predsieň nosa (<i>vestibulum nasi</i>)	179
6.1.2	Vlastná nosová dutina (<i>cavum nasi proprium</i>).....	180
6.1.2.1	Respiračný oddiel nosovej dutiny (<i>regio respiratoria</i>)	180
6.1.2.2	Čuchový oddiel nosovej dutiny (<i>regio olfactoria</i>)	182
6.2	Prinosové dutiny (<i>sinus paranasales</i>)	185
6.3	Nosohltan (<i>nasopharynx</i>)	186
6.4	Eustachova trubica (<i>tuba auditiva</i>).....	186
6.5	Hrtan (<i>larynx</i>).....	186
6.5.1	Hrtanová príklopka (<i>epiglottis</i>)	188
6.6	Priedušnica (<i>trachea</i>)	188
7	KOŽA (<i>INTEGUMENTUM COMMUNE</i>).....	191

7.1	Funkcie kože.....	191
7.2	Mikroskopická štruktúra kože	191
7.2.1	Pokožka (<i>epidermis</i>).....	191
7.2.2	Zamša (<i>dermis</i>).....	195
7.3	Kožné deriváty (<i>kožné adnexy</i>)	196
7.3.1	Kožné žľazy (<i>glandulae cutis</i>).....	196
7.4	Koža tváre.....	198
7.4.1	Očná mihalnica (<i>palpebra</i>).....	198
7.4.2	Vonkajšie ucho	199
7.5	Kožné cievy a nervy	199
8	CIEVNY SYSTÉM (<i>SYSTEMA VASCULARE</i>)	201
8.1	Krvné cievy (<i>vasa sanguinea</i>).....	201
8.1.1	Základná stavba krvných ciev	201
8.1.1.1	Tunica intima.....	201
8.1.1.2	Tunica media	202
8.1.1.3	Tunica adventitia	202
8.1.2	Arterie (<i>arteriae</i>)	203
8.1.2.1	Arterie elastického typu (<i>arteriae elastotypicae</i>)	203
8.1.2.2	Arterie svalového typu (<i>arteriae myotypicae</i>) - malé a stredné artérie	204
8.1.2.3	Malé artérie a arterioly	204
8.1.3	Vény (<i>venae</i>)	205
8.1.3.1	Veľké vény	205
8.1.3.2	Stredné vény	205
8.1.3.3	Malé vény a venuly	206
8.1.4	Kapiláry (<i>vas capillare</i>).....	206
8.1.4.1	Súvislé (somatické) kapiláry	207
8.1.4.2	Fenestrované kapiláry.....	207
8.1.4.3	Sinusoidné kapiláry	207
8.1.5	Arteriovenózne anastomózy	208
8.2	Krvné zásobenie zubnej pulpy.....	209
8.2.1	Funkčný význam postkapilárnych venúl a arteriovenózných anastomóz.....	209
8.3	Krvné zásobenie periodontia	210
8.4	Lymfatické cievy (<i>vasa lymphatica</i>)	211
9	LYMFATICKÝ SYSTÉM (<i>SYSTEMA LYMPHOIDEUM</i>)	214
9.1	Úvod do lymfatického systému	214
9.2	Rozdelenie orgánov lymfatického systému.....	217
9.3	Týmus (<i>thymus</i>).....	217

9.3.1 Kôra týmusu (<i>cortex thymi</i>)	219
9.3.2 Dreň týmusu (<i>medulla thymi</i>)	221
9.3.3. Vývoj týmusu	222
9.4 Lymfatická uzlina (<i>nodus lymphaticus, lymphonodus</i>)	222
9.4.1 Funkcia lymfatických uzlín	222
9.4.2 Mikroskopická štruktúra lymfatických uzlín	223
9.4.2.1 Kôra lymfatickej uzliny	226
9.4.2.2 Dreň lymfatickej uzliny	228
9.5 Mandle (<i>tonsillae</i>)	228
9.5.1 Podnebná mandľa (<i>tonsilla palatina</i>)	229
9.5.2 Hltanová mandľa (<i>tonsilla pharyngea</i>)	231
9.5.3 Trubicová mandľa (<i>tonsilla tubaria</i>)	232
9.5.4 Jazyková mandľa (<i>tonsilla lingualis</i>)	232
9.6 Lymfatické cievy	234
10 ENDOKRINNÝ SYSTÉM (<i>SYSTEMA ENDOCRINUM</i>)	236
10.1 Úvod do endokrinného systému	236
10.2 Podmozgová žľaza, hypofýza (<i>gl. pituitaria, hypophysis cerebri</i>)	237
10.2.1 Cievne zásobenie hypofýzy	238
10.2.2 Mikroskopická stavba adenohipofýzy	239
10.2.2.1 Pars distalis	239
10.2.2.2 Pars intermedia	241
10.2.2.3 Pars tuberalis	242
10.2.3 Mikroskopická stavba neurohypofýzy	242
10.2.3.1 Infundibulum	242
10.2.3.2 Pars nervosa (lobus posterior)	243
10.3 Šuškovitá žľaza, teleso (<i>glandula pinealis, corpus pinealis</i>)	245
10.4 Štítna žľaza (<i>glandula thyroidea</i>)	247
10.4.1 Mikroskopická stavba štítnej žľazy	247
10.4.2 Syntéza hormónov štítnej žľazy	250
10.5 Prištítna telieska (<i>glandula parathyroidea</i>)	251
10.5.1 Mikroskopická stavba prištítných teliesok	251
10.5.2 Funkcia parathormónu	252
11 NERVOVÝ SYSTÉM (<i>SYSTEMA NERVOSUM</i>)	254
11.1 Všeobecná stavba nervového tkaniva	254
11.1.1 Neuróny (<i>cellulae nervosae</i>)	254
11.1.2 Neurogliové bunky	257
11.2 Všeobecná charakteristika centrálného nervového systému	258

11.2.1	Miecha (<i>medulla spinalis</i>)	259
11.2.1.1	Mikroskopická stavba miechy	259
11.2.1.2	Rexedove laminy	261
11.2.1.3	Typy neurónov v mieche	261
11.2.2	Mozoček (<i>cerebellum</i>)	263
11.2.2.1	Mikroskopická stavba mozočka	263
11.2.3	Mozog (<i>cerebrum</i>)	265
11.2.3.1	Základné typy neurónov kôry mozgovej	267
11.2.3.2	Vrstvy sivej hmoty kôry mozgovej	270
11.2.3.3	Biela hmota mozgu	274
11.2.3.4	Paleocortex	275
11.2.4	Obaly centrálného nervového systému (<i>meninges</i>)	276
11.2.4.1	Tvrdá plena (<i>dura mater</i>)	277
11.2.4.2	Pavúčnica (<i>arachnoidea</i>)	278
11.2.4.3	Mäkká plena - cievnatka (<i>pia mater</i>)	279
11.2.5	Hematoencefalická bariéra	279
11.2.6	Tela choroidea et plexus choroideus	281
11.3	Všeobecná charakteristika periférneho nervového systému	282
11.3.1	Periférny nerv (<i>nervus spinalis mixtus</i>)	282
11.3.2	Gangliá	284
11.3.3	Periférne nervové zakončenia	285
11.3.3.1	Eferentné nervové zakončenia	285
11.3.3.2	Aferentné nervové zakončenia	286
11.4	Inervácia orodentálnych tkanív	289
11.4.1	Fixačný aparát zuba a jeho inervácia	289
11.4.1.1	Klasifikácia nervových zakončení v periodonciu	289
11.4.2	Dentín a jeho inervácia	290
11.4.3	Pulpa dentis a jej inervácia	291